

20 juliol 1941

Estimats Nuri i Joan: Ens diuen que la censura admet el català en correspondències familiars i sense importància. Vosaltres podeu també escriure-hi la vostra resposta.

Tinc davant meu el primer full a mig omplir d'una carta que me vaig ~~començar~~ començar fa dos mesos, dia per dia. No vaig continuar-la perquè de llavors fins fa uns dies no m'ho he passat gaire bé. Fa angínia haver de dir sempre el mateix; aquesta vegada no ha estat res de seriós; únicament algun trastorn sense importància real, produït pel tractament que segueixo, i que vaig haver d'interrompre. Ja l'he reprès, però. El que succeï, és que, magre com estava ja, amb la febrícula i el desmenjament vaig arribar en penso al límit de massa corporal compatible amb el funcionament d'un cervell adult. No m'explico d'altra manera l'especial situació en què vaig sentir-me tot aquell temps. Us ho diré amb una paraula: em sentia deshabitat. Era com si dins meu no hi hagués ningú, com si jo fos una mena de pis per llogar amb tots els balcons i persianes tancats, on fins la portera es descuidava d'entrar de tant en tant per airejar-lo i treure les teranyines. A vegades trucaven a la porta i jo patia obscurament de pensar que no hi havia ningú per anar a obrir, tot i que estava segur que el qui trucava era algú que s'equivocava de pis... Fins i tot era impotent per canalitzar les rêveries

que en aquest estat de semivigília feien presa en mi.

Afortunadament, tot això és passat. En quinze dies he fet un bell canvi, i si segueixo per aquest camí tot anirà bé.

Enc la Mercè a Llançà, on passarà uns dies amb l'Esperança, que fa les seves vacances. Després té en projecte anar a Girona, a Olot, què sé jo! Està bé i animada. Les dificultats d'una postguerra li donen algun moment de pena, perquè el seu estat no li permet ajudar com ella voldria l'Esperança, que treballa com un forçat amb l'agulla de cosir, ultra la feina de l'oficina, tan amargant de fer. Potser us escriuran des de Llançà. La Mercè esperava fer-ho que haguéssim enllestit les còpies d'uns poemes de Verlaine amb les traduccions que n'hem fet entre la Maria Flanes i jo. La Mercè s'havia reservat la carta de presentació de la Maria en aquest aspecte. Però d'això ja us en parlaré després; primer vull contestar alguns extrems de la vostra carta del 16 de març.

Van riure molt amb els vostres escrúpols davant la possibilitat de dedicar-vos a un "comerç ben baix i ben lucratiu". Llegint al to despectiu i sarcàstic amb què parreu de la possibilitat d'enriquir-vos abandonant l'òliba de Minerva pel caduceu de Mercuri, van pensar per un moment que anéssiu a dedicar-vos a la tracta de blanques... o de negres. En realitat, com diu la Mercè, fa l'efecte que acostumats a viure estoicament com esteu, un guany de més de cent duros al mes us fa pensar que feu negocis il·lícits. I bé; rotundament, no. Estimar el diner pel diner és una de les abjeccions més repugnants en què pot caure un home. Però el benestar que permet la riquesa, que pot ser també un benestar moral per a les ànimes que no es deixin corrompre, em sembla gairebé tan desitjable com els avantatges que procuren la salut, la in-

tel·ligència o la simpatia. Sens dubte, el que us fa dubtar no és la riquesa, sinó el seu camí, el comerç. Ah! Totes aquelles invectives contra els fabricants de fideus! Si les tingúes aquí, et copiaria un fragment d'una carta teva, que recordo bé, on deies que com que totes les herbetes dels plats solen ser molt poc nutritives, i les fonts acostumen a rajar una aigua molt clara, un ha de buscar-se un mitjà de viure —professor de gramàtica, metge o contrabandista—, tot reservant-se l'ànima per a un ús més íntim i privat. Des del punt de vista de l'Espèrit, ¿tu creus que el comerç és una ocupació gaire més envilidora que la d'ensenyar Historia Patria als negritots de tots colors que corren per aquí? I, a fi de comptes, sempre us deixaria més lliure l'esperit (amb minúscula).

Joan, fa uns dies tinc al meu costat el teu quadern de poesies. Les he llegides amb avidesa, i vull fer-ho moltes vegades més abans de parlar-te'n amb detenció. I abans d'ahir va arribar una carta per la Mercè i l'Esperança, que vaig remetre'ls a Ilançà.

Illegint els teus versos d'aquests últims anys he pensat en la teva idea que et caldrà arribar a la vellesa per a fer la teva obra. Potser sigui així. El cert és que els millors moments de la teva poesia tenen una qualitat de vi molt vell, i que tot tu fas pensar a vegades en un d'aquells mostos de bona raça, però que cal sacsejar ben fort de tant en tant, durant uns anys, sense deixar-los arribar a la vinificació completa, perquè agafin a la fi el seu bouquet particular. Jo també penso sovint en la vellesa. A vegades la veig impossible, a vegades llunyana, a vegades em sembla que ja hi sóc. Si Déu em dona una bona vellesa, li hauré d'estar més agraït, perquè la vellesa sol ser triada pels concos. No és cert que tots plegats ens farem com-

panyia, i passarem vetlles plenes de senderi i poesia en algun Mas Blanc^W vora el mar? Vosaltres, no massa sovint, parlareu d'Amèrica, i la Mercè posarà cara de nena precoç i cantarà:

-Bello país ha de ser

el de Amèrica, papá.

-Te gustaria ir allà?

-Tendria sumo placer.-

La que més em costa d'imaginar corbadeta i amb els cabells grisos és tu, Nuri. En Joan amb els cabells blancs tindrà una pinta de Goethe que si el veu l'Eugeni d'Ors caurà d'esquena. Jo potser llavors estudiaré l'alemany -cosa que fa quinze anys que vaig deixant per l'any que ve-.

En tant, anem fent versets sentimentals. M'ha sorprès trobar en el teu quadern tantes poesies anteriors a 1939 desconegudes per tots nosaltres. Ets un coquin, senyor Joan Sales.

El model del meu Retrat, com la inspiradora del petit poema dels rossinyols, és la Maria Planes. M'hauria agradat seguir per aquest camí, i fer una sèrie de retrats —exercicis de personatitzacions amb mitjans el més purament poètics que en fos possible—. Vaig començar una Esperança, que no he sabut acabar. No he fet més que una Vella Dona, molt més banal, que després us copiaré.

Sí: Moreno Jiménez és tal volta un poeta, però considerablement massa antillà pel nostre gust. Es curiós que es digui Jiménez, cognom de pura nissaga de gitans, com sabem a Lleida; i que la seva poesia, si alguna cosa recorda, és la de J. R. Jiménez, però escrita en un estat de molta més mandra i deixament. La impressió dominant que deixen els versos que ens enviàreu és el d'una sensibilitat trista i aguda, junt amb una certa manca d'universitat.

Mé està el primitivisme, però millor si no parla de reintegros i de cosmogonia. No deveu haver rebut uns volumets de Bernat de Ventadorn, Petrarca & Schiller que vam enviar-vos per Cap d'Any?

D'aquí a pocs dies rebreu un plec amb diverses traduccions i poemes de la Maria Planes, que ha consentit a deixar-los enviar perquè hi ha tanta aigua entremig. Amb aquesta noia ha passat una cosa curiosa. Després de quaranta anys de no haver ni imaginat que era possible escriure versos, un bon dia es desestronca amb una colla de retrats, gauches i inexperts tot el que voldreu, però d'una sinceritat plena de gràcia i sabor. Per distraure-la dels molts mals de cap que passa li vam cultivar la flaca, i jo li vaig insistir perquè fes mans amb exercicis de traducció, els més recixits dels quals són els que us enviarà la Mercè junt amb els tres poemes que la Maria ha escrit després —tots de tema religiós i que a mi em semblen d'una gran autenticitat, tal vegada perquè la tinc a ella a la vora i la vaig tan de debò.

I això és tot. Més endavant us parlaré extensament dels poemes d'en Joan. A propòsit, podria saber quines són les persones a qui en Joan va enviar còpia dels meus versos abans de singlar cap al Nou Món?

Vostre,

Màrius